

Bruxelles, 8. lipnja 2018.
(OR. en)

Međuinstitucijski predmet:
2018/0226 (NLE)

9871/18
ADD 6

RECH 275
COMPET 425
ATO 33
CADREFIN 82
IA 191

PRIJEDLOG

Od:	Glavni tajnik Europske komisije, potpisao g. Jordi AYET PUIGARNAU, direktor
Datum primitka:	7. lipnja 2018.
Za:	g. Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, glavni tajnik Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	SWD(2018) 309 final
Predmet:	RADNI DOKUMENT SLUŽBI KOMISIJE Obzor Europa Savjetovanje s dionicima Sažeto izvješće priložen dokumentu Prijedlozi UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o uspostavi Obzora Europa – Okvirnog programa za istraživanja i inovacije te o utvrđivanju pravila za sudjelovanje i širenje rezultata ODLUKE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o uspostavi posebnog programa za provedbu Obzora Europa – Okvirnog programa za istraživanja i inovacije UREDBE VIJEĆA o uspostavljanju Programa za istraživanje i osposobljavanje Europske zajednice za atomsku energiju za razdoblje 2021.–2025. kojim se nadopunjuje Obzor Europa – Okvirni program za istraživanja i inovacije

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument SWD(2018) 309 final.

Priloženo: SWD(2018) 309 final

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 7.6.2018.
SWD(2018) 309 final

RADNI DOKUMENT SLUŽBI KOMISIJE

**Obzor Europa
Savjetovanje s dionicima
Sažeto izvješće**

priložen dokumentu

Prijedlozi

**UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o uspostavi Obzora Europa –
Okvirnog programa za istraživanja i inovacije te o utvrđivanju pravila za sudjelovanje i
širenje rezultata**

**ODLUKE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o uspostavi posebnog programa
za provedbu Obzora Europa – Okvirnog programa za istraživanja i inovacije**

**UREDBE VIJEĆA o uspostavljanju Programa za istraživanje i osposobljavanje
Europske zajednice za atomsku energiju za razdoblje 2021.–2025. kojim se nadopunjuje
Obzor Europa – Okvirni program za istraživanja i inovacije**

{COM(2018) 435 final} - {COM(2018) 436 final} - {COM(2018) 437 final} -
{SEC(2018) 291 final} - {SWD(2018) 307 final} - {SWD(2018) 308 final}

Obzor Europa Savjetovanje s dionicima

Sažeto izvješće

1. UVOD

U ovom se dokumentu sažimaju¹ odgovori dostavljeni u okviru javnog savjetovanja o budućim fondovima EU-a u područjima ulaganja, istraživanja i inovacija, MSP-ova i jedinstvenog tržišta, koje je održano od siječnja do ožujka 2018., te povratne informacije koje su dostavili drugi dionici. Analize su pridonijele izradi prijedloga Komisije o budućem okvirnom programu, Obzoru Europa, koji je donesen u lipnju 2018.

Cilj savjetovanja s dionicima bio je prikupiti stajališta zainteresiranih građana i dionika o oblikovanju Obzora Europa, programa EU-a za istraživanja i inovacije za razdoblje nakon 2020. Komisija je u fazi pripreme provela mapiranje ključnih dionika kojim su obuhvaćene organizacije EU-a, krovne organizacije i institucije aktivne u tom području politike. Radi prilagodbe različitim potrebama za informacijama, aktivnosti savjetovanja uključivale su konferencije dionika, događanja, tematske radionice, stručne skupine, javno savjetovanje putem interneta te analizu dokumenata o stajalištu koji su dostavljeni Europskoj komisiji. U analizi informacija i odgovora zaprimljenih od dionika upotrijebljene su i kvalitativne i kvantitativne metode.

2. REZULTATI SAVJETOVANJA S DIONICIMA

2.1. Javno savjetovanje o fondovima EU-a u području ulaganja, istraživanja i inovacija, malih i srednjih poduzeća i jedinstvenog tržišta

Upitnik je sadržavao pitanja otvorenog i zatvorenog tipa o izazovima politika, supsidijarnosti i dodanoj vrijednosti EU-a, ciljevima programa i preprekama na putu do njihova ostvarenja, prostoru za pojednostavnjenje i sinergijama među programima. Dionici su mogli dostaviti i dokumente o stajalištu. Zaprimljeno je više od 4 000 odgovora, a **94 % sudionika navelo je EU-ovu potporu istraživanju i inovacijama**. Odgovori tih sudionika detaljno su analizirani u nastavku.

Gotovo polovina ispitanika (46 %) odgovorila je u svojstvu pojedinca, 17 % odgovora zaprimljeno je od predstavnika poduzeća i industrije, a 14 % od sveučilišta. Odgovori 93 % sudionika zaprimljeni su iz država članica EU-a, 5 % iz pridruženih zemalja i 1 % iz trećih zemalja. Sudjelovale su osobe iz 70 različitih zemalja: najviše njih iz Španjolske, zatim Njemačke, Italije, Francuske i Belgije.

Otprilike 90 % (3 414) sudionika navelo je da su imali iskustvo u programu Obzor 2020. Ti sudionici s iskustvom u programu Obzor 2020. bili su u interakciji i s Europskim strukturnim i investicijskim fondovima (22 %), EU-ovim programom Zdravlje (9 %) i Programom za konkurentnost poduzeća te malih i srednjih poduzeća (8 %).

Komisija je utvrdila niz izazova politike na koje bi se mogli usmjeriti programi u području ulaganja, istraživanja i inovacija, MSP-ova i jedinstvenog tržišta. Sudionici su najvažnijima od tih izazova smatrali:

- „poticanje istraživanja i inovacija u cijelom EU-u”: 97 % sudionika smatralo je taj izazov politike vrlo važnim ili prilično važnim.
- „Potpora obrazovanju, razvoju vještina i osposobljavanju”: 93 % sudionika smatralo je taj izazov politike vrlo važnim ili prilično važnim.

¹ Za širi pregled rezultata savjetovanja s dionicima vidjeti Prilog II. Procjeni učinka Obzora Europa (SWD XXX/2018).

- „osiguravanje čistog i zdravog okoliša i zaštita prirodnih resursa”: 90 % sudionika smatralo je taj izazov politike vrlo važnim ili prilično važnim.

Otprilike 61 % sudionika smatralo je da je „poticanje istraživanja i inovacija u cijelom EU-u” izazov politike na koji se zasad potpuno uspješno ili prilično uspješno odgovara, a 35 % smatralo je da se na njega tek donekle odgovara. Može se učiniti više za smanjenje nezaposlenosti i socijalnih razlika: samo 14 % sudionika smatralo je da se na taj izazov prilično dobro odgovara.

Većina dionika navela je da su „pretjerano složeni postupci koji uzrokuju visoko administrativno opterećenje i kašnjenja” glavna prepreka postizanju ciljeva tekućeg programa. Ostale navedene prepreke uključivale su „nedovoljnu fleksibilnost za reagiranje na nepredviđene okolnosti”, „nedovoljne sinergije među fondovima i programima EU-a” te „poteškoće u kombiniranju djelovanja EU-a s drugim javnim intervencijama i privatnim financiranjem”.

Dionici se općenito slažu da su najvažniji čimbenici za pojednostavnjenje smanjenje, pojašnjenje i skraćivanje pravila, usklađivanje pravila među fondovima EU-a te bolje povratne informacije za podnositelje prijava.

Većina sudionika (88 %) smatra da tekući program ima dodanu vrijednost, veliku ili prilično veliku, u usporedbi s onim što bi države članice mogle postići na nacionalnoj, regionalnoj i/ili lokalnoj razini. U tom su pogledu regionalna javna tijela, sveučilišta i organizacije civilnog društva izrazili nešto pozitivniji stav.

Suradnja je bila najčešće naveden primjer dodane vrijednosti programa i fondova EU-a u usporedbi s nastojanjima država članica. Istraživačke organizacije, nacionalna javna tijela i pojedinci češće su navodili suradnju u usporedbi s ostalim dionicima. Poduzeća i industrija, drugi dionici i pojedinci s druge su strane češće navodili maksimalno povećanje tržišnog natjecanja. Međunarodne organizacije, sveučilišta i regionalna javna tijela češće su nego ostali sudionici navodili povećanu mobilnost kao dodanu vrijednost programa i fondova EU-a. Sudionici smatraju da dodanoj vrijednosti programa i fondova EU-a pridonose i nova tržišta, različite mreže i partnerstva, objedinjavanje sredstava te povećana prepoznatljivost.

2.2. Dokumenti o stajalištu²

Sudionici su dostavili više od 300 dokumenata o stajalištu, kako *ad hoc* tako i u okviru javnog savjetovanja. Institucije EU-a također su donijele mišljenja o budućem programu. Najčešća stajališta dionika sažeta su u nastavku:

- **Zadržavanje, ali i poboljšanje strukture koju čine tri stupa**

Sudionici su izrazili zadovoljstvo sa strukturom Obzora 2020. koju čine tri stupa, iako su potrebne bolje veze među stupovima kako bi se bolje obuhvatio cijeli lanac znanja.

- **Jačanje financiranja za ERC i aktivnosti MSCA**

Sudionici uvelike cijene Europsko istraživačko vijeće (ERC) i aktivnosti Marie Skłodowska-Curie (MSCA), kojima bi trebalo povećati proračun.

- **Jačanje FET-a**

Buduće tehnologije i tehnologije u nastajanju (FET) važan je instrument djelovanja „odozdo prema gore” koji bi u budućnosti trebalo ojačati. Kao poseban problem istaknut je trenutačno prevelik broj prijedloga.

² Griniece, E. (2018) *Synthesis of stakeholder input for Horizon Europe and European Commission analysis* („Sažetak povratnih informacija dionika za Obzor Europa i analiza Europske komisije”).

- **Potpore ključnim razvojnim tehnologijama (KET)**

Ključne razvojne tehnologije imaju važnu ulogu u industrijskoj konkurentnosti EU-a te njegovoj sposobnosti za suočavanje s društvenim izazovima, zbog čega zaslužuju imati važniju ulogu u budućnosti.

- **Dodjela bespovratnih sredstava kao glavni instrument financiranja**

Bespovratna sredstva smatraju se jedinim prihvatljivim instrumentom za financiranje javnih i neprofitnih subjekata; ona bi trebala ostati glavni način financiranja. Financijski instrumenti mogli bi imati dopunsku ulogu za aktivnosti bliske tržištu. Potrebni su jasni postupci i mogućnost odabira financijskog instrumenta ne bi trebala uzrokovati veću složenost.

- **Veći naglasak na znatiželjom potaknuta istraživanja**

Potrebno je veće usmjerenje na pozive „odozdo prema gore” kako bi se podržale ideje i rješenja za buduće društvene potrebe, a istodobno i odgovarajuća ravnoteža za pozive „odozgo prema dolje” u vezi sa strateškim prioritetima.

- **Mjere za poticanje šireg sudjelovanja**

Opetovano se pozivalo na jačanje potpore za ostvarenje cilja „šireg sudjelovanja” kako bi se dodatno potaknula nacionalna ulaganja i izgradnja kapaciteta. Bolje poveznice sa strukturnim fondovima pridonijele bi širenju izvrsnosti. S druge strane, geografske kvote za program EU-a otežale bi usmjerenje na izvrsnost. .

- **Manji suradnički projekti**

Većina dionika koji su izrazili mišljenje o veličini projekata poduprla je opravdanu ravnotežu između velikih i malih projekata. Proračunski prag kreće se od manje od tri milijuna do manje od osam milijuna EUR. Mali i srednji suradnički projekti nude mogućnosti za sudjelovanje mladim istraživačima i novim sudionicima (npr. novoosnovanim i novim poduzećima), posebice onima iz država članice koje su dosad bile slabije uključene. Manji projekti mogu poslužiti kao bolja polazišta za istraživanje tema koje obećavaju, uključivanje u rizičnija istraživanja te time i poticanje originalnosti i kreativnosti.

- **Definicija istraživačkih i inovacijskih misija kao ambicioznih, ali izvedivih i s velikim učinkom**

Općenita potpora misijama, posebice u kontekstu mogućeg društvenog značaja te poboljšanje učinka i prepoznatljivosti istraživanja i inovacija u EU-u. Misije bi trebale biti ograničena broja, jednostavne za razumijevanje, s utvrđenim proračunom i vremenskim okvirom te bi trebale nuditi revolucionarna rješenja, potencijal i jasnu dodanu vrijednost EU-a. Trebalo bi se posebno usmjeriti na interdisciplinarnost, što će se omogućiti nepreskriptivnim pozivima. Vrlo se važnim smatra uključivanje građana u okviru misija. Sve institucije EU-a naglašavaju važnost većeg uključivanja građana i maksimalnog povećanja učinka okvirnog programa.

- **Zajedničko osmišljavanje i stvaranje planova s građanima**

Od presudne su važnosti otvorenije osmišljavanje, izrada i evaluacija programa EU-a za istraživanja i inovacije; program EU-a trebao bi bolje odgovarati na potrebe građana, a jedan od načina za to mogao bi biti putem „razina društvene spremnosti” radi većeg društvenog učinka. Dionici su naglasili i potrebu za jačanjem informiranosti o znanosti te za promicanjem projekata kojima bi se razvile ambicioznije strategije informiranja i uključile sve vrste medija. Naveli su da je posebno važno osigurati da se učinci određenih misija jasno objasne i prošire u društvu.

- **Jačanje uloge društvenih i humanističkih znanosti**

Društvene i humanističke znanost imaju veliku vrijednost u suočavanju s društvenim izazovima i u ispunjavanju misija te ih je potrebno bolje uključiti u izradu suradničkih poziva u okviru programa EU-a za istraživanja i razvoj. .

▪ **Europsko vijeće za inovacije trebalo bi pojednostavniti potporu i biti akcelerator inovacija**

Tom je konceptu širok raspon sudionika izrazio potporu, ali su naveli i da se za njega ne bi trebala dodati dodatna razina upravljanja. Umjesto toga, njime bi se trebalo nastojati utvrditi nedostatke te koordinirati i pojednostavniti postojeće programe financiranja inovacija i tehnologije sredstvima EU-a. Potpora inovativnim MSP-ovima i novoosnovanim poduzećima vrlo je važna, posebice u poticanju rasta, te bi se za potrebe Europskog vijeća za inovacije trebala uzeti u obzir iskustva stečena u okviru instrumenta za MSP-ove programa Obzor 2020. Kad je riječ o uspješnosti tekućeg instrumenta za MSP-ove, dionici imaju podijeljena mišljenja. Dok neki smatraju da je taj instrument jedno od velikih postignuća Obzora 2020., drugi su kritizirali često prevelike brojeve prijedloga i izrazili skepsu u vezi s dodanom vrijednosti EU-a financiranja pojedinačnih poduzeća. Naposljetku, zbog Europskog vijeća za inovacije ne bi se trebao smanjiti naglasak na postupne inovacije.

Jačanje međunarodne suradnje za suočavanje s globalnim izazovima

Velik broj dionika naveo je međunarodnu suradnju, uključujući otprilike 70 % svih država članica iz kojih su zaprimljeni dokumenti o stajalištu. Suradnja sa zemljama izvan Europe trebala bi se ojačati i olakšati s pomoću uzajamnih aranžmana kako bi se nadoknadilo zabilježeno smanjenje međunarodnog sudjelovanja u programu Obzor 2020. i putem znanstvene diplomacije potaknula globalna prisutnost Europe. Nekoliko dionika osvrnulo se na pitanje iskorištavanja rezultata istraživanja i inovacija najprije u Europi. Zaprimljeni su prijedlozi da EU donese zakonodavstvo kako bi potaknulo dionike koji provode istraživanja, a financiraju se uglavnom europskim javnim sredstvima na iskorištavanje rezultata tih istraživanja prvenstveno u Europi.

Bolji resursi i potpora za otvorenu znanost

Podaci i znanje dobiveni u okviru projekata financiranih sredstvima EU-a trebali bi se otvoreno razmjenjivati, pri čemu se trebaju poštovati načela „FAIR”. Trebalo bi zadržati izuzimanje iz sudjelovanja u pilot-programu za otvorene podatke, posebice za industriju. Trendovi otvorene znanosti zahtijevaju nova načela za citiranje i sustave akademskog nagrađivanja, te bolje vještine upravljanja istraživačkim podacima. Neki dionici spomenuli su i europski oblak za otvorenu znanost, od kojih je većina izrazila potporu toj inicijativi.

Pojednostavnjenje okruženja za potporu istraživanjima i inovacijama

Trenutačno okruženje za financiranje istraživanja i inovacija sredstvima EU-a smatra se pretjerano složenim te je potrebno bolje uskladiti programe i među njima uspostaviti konkretne veze. Trebalo bi obustaviti financiranje programa ili inicijativa koje ne postižu rezultate. Izražena je podrška Europskom institutu za inovacije i tehnologije kao pokušaju da se objedine sve stranice trokuta znanja i stvore prekogranične inovacijske mreže kao „istinski paneuropski dionici”. Međutim, dionici su prepoznali da su EIT-ove zajednice znanja i inovacija dio širenja instrumenata za istraživanja i razvoj i pozvali na ostvarenje njihove jasne dodane vrijednosti i komplementarnosti s drugim instrumentima.

Sinergije s drugim programima EU-a teško je, ali nužno ostvariti

Poboljšanje sinergija s europskim strukturnim i investicijskim fondovima vrlo je važno unatoč razlikama u provedbi programa. Postojeću inicijativu „pečata izvrsnosti” trebalo bi ojačati, a od presudne je važnosti usklađenost s pravilima o državnim potporama. U više se navrata pozivalo na sinergije među istraživanjima, obrazovanjem i inovacijama.

Poboljšanje postupka strateškog planiranja

Trebale bi se poboljšati transparentnost i usklađenost u postupku izrade programa rada Komisije, uključujući potpunu uključenost država članica i bolje usklađivanje savjetodavnih struktura. Dionici su često navodili i veću fleksibilnost programa rada te bolju koordinaciju između službi Komisije i izvršnih agencija.

Nastavak rada na pojednostavnjenju

Radu na pojednostavnjenju u okviru Obzora 2020. izražena je podrška, ali potrebno ga je nastaviti. Dionici cijene postupak podnošenja prijedloga u dvije faze, ali postoji prostor za njegovo dodatno poboljšanje (npr. ciljne stope uspješnosti za drugu fazu, detaljnije povratne informacije evaluatora, bolja ravnoteža i prilagođavanje sektorima i disciplinama). Stope povrata iz programa Obzor 2020. dobro funkcioniraju, iako bi se mogle povećati za neizravne troškove neprofitnih organizacija. Povrat bi se mogao pojednostavniti uvođenjem paušalnih iznosa, ali pri njihovoj provedbi bio bi potreban oprez. Potreban je bolji obrazac za izvješćivanje o troškovima osoblja te bi se trebali pojednostavniti dokumenti sa smjernicama.

Prilagodba definicije inovacija te poboljšanje evaluacije kako bi se bolje prepoznali učinci financiranja iz okvirnog programa

Potrebno je bolje definirati i mjeriti učinak, posebice u pogledu budućeg pristupa usmjerenog na misije. Širom definicijom učinka trebali bi se obuhvatiti ne samo gospodarski, nego i društveni, znanstveni i kulturni učinak te prepoznati i dugoročniji učinci (ali da pritom sustav za mjerenje učinka ne postane pretjerano složen). Obvezama izvješćivanja i praćenja projekata trebalo bi se omogućiti mjerenje napretka u odnosu na definirane krovne ciljeve, a sustavima praćenja trebalo bi se mjeriti koliko financiranja djelovanja pridonose rješavanju društvenih izazova i drugim ciljevima programa.

3. UKLJUČIVANJE REZULTATA SAVJETOVANJA S DIONICIMA U ZAKONODAVNI PRIJEDLOG

Stajališta dionika analizirana su i uzeta u obzir, koliko je to bilo moguće, u pogledu strukture, ključnih načela i provedbe Obzora Europa te upravljanja tim programom.

Na temelju općenite potpore dionika zadržana je struktura koju čine tri stupa te je poboljšana kako bi se stupovi međusobno bolje povezali radi postizanja većeg učinka. Ključne razvojne tehnologije nastavit će se u okviru stupa „Globalni izazovi i industrijska konkurentnost” zbog njihove djelotvornosti u suočavanju s društvenim izazovima. Oblikovanje svih novih elemenata, a posebice misija i Europskog vijeća za inovacije, u potpunosti odražava stajalište dionika. Građani će se uključiti u odabir najrelevantnijih misija, a Europsko vijeće za inovacije nastojat će pojednostavniti postojeće instrumente potpore. Iako će se rad Europskog vijeća za inovacije usmjeriti na revolucionarne inovacije, u Obzoru Europa nastavit će se podupirati postupne inovacije u okviru stupa „Globalni izazovi i industrijska konkurentnost” te rada Europskog instituta za inovacije i tehnologiju (EIT).

Sinergije između različitih programa financiranja olakšat će se, naprimjer, jačanjem inicijative „pečata izvrsnosti” te rješavanjem pitanja državnih potpora. Složenost sustava istraživanja i inovacija u potpunosti se rješava novim pristupom partnerstvima, kojim će se postići manji broj dosljednijih inicijativa s većim općenitim učinkom i učinkom poluge. Nadalje, trenutačna potpora programa Obzor 2020. zemljama EU-a koje ostvaruju slabije rezultate nastaviti će se i pojačati.

Kad je riječ o pitanjima povezanim s provedbom zadržat će se trenutačne stope financiranja i više upotrebljavati paušalni iznosi, pri čemu će se uzeti u obzir iskustva iz tekuće pilot faze. Pozivi „odozdo prema gore” bit će osnova dvaju stupova. Odredbe o pridruživanju programu Obzor Europa i kriteriji prihvatljivosti za financiranje osmišljeni su kako bi se pojačala međunarodna suradnja. Naposljetku,

strateško programiranje za pozive postat će transparentnije i otvorenije kako bi se osigurao aktivniji angažman institucija EU-a, građana i krajnjih korisnika.